

Abstrakt

Východiska: Užívání návykových látek v těhotenství a mateřství je problematikou práce se specifickou klientelou, která je v adiktologických službách v České republice i ve světě předmětem řešení. U uživatelů vznikají bariéry pro vstup do léčebných služeb z důvodu odsouzení společnosti, strachu z odebrání dítěte a také vlastních pocitů viny. Užívání návykových látek má nepříznivé důsledky pro zdravý vývoj plodu a psychosociální vývoj dítěte. V bakalářské práci zpracovávám specifika žen-matek uživatelů, užívání v těhotenství a užívání v mateřství, důsledky užívání návykových látek pro plod, porod i na kojení a rizika pro dítě. Dále uvádím informace z některých českých a zahraničních studií, které se zabývají danou problematikou. Výzkumná část představuje vlastní výzkum, který byl uskutečněn na jaře roku 2021 s deseti matkami.

Cílem: Cílem bylo nalézt vzorce užívání návykových látek v období bezprostředně před těhotenstvím uživatelů a změny v průběhu těhotenství a v raném mateřství do jednoho roku dítěte pomocí výzkumných otázek: Jak se změnilo užívání návykových látek u žen, když zjistily, že jsou těhotné? Jak se užívání, prožívání a myšlení žen proměňovalo během jednotlivých fází těhotenství a raného mateřství? Jak se měnila motivace žen během zkoumaného období?

Metodika: Získání dat proběhlo pomocí polostrukturovaného interview s 10 uživatelkami návykových látek-matkami, které dlouhodobě užívaly alkohol, kokain, heroin, pervitin a tabák a užívání bylo bezprostředně před posledním těhotenstvím, bylo v těhotenství nebo v mateřství nebo v obou obdobích zároveň, matky byly v léčbě abstinující více jak 3 měsíce.

Výsledky: Výzkum přináší poznatky ohledně chování, myšlení a prožívání těhotných žen a matek se závislostí na návykových látkách. Respondentky výzkumu byly v době rozhovorů abstinující a v péči doléčovacího centra či kojeneckého ústavu. Zkušenosti byly sdělovány uživatelkami retrospektivně a zaměřovaly se na období těsně před zjištěním těhotenství, v průběhu těhotenství a v raném mateřství do jednoho roku nejmladšího dítěte.

Doporučení: Potřeba zvýšit důvěru matek uživatelů v léčebná zařízení, zmenšovat bariéry pro vstup do léčby a snížit dopady na vývoj dítěte.

Klíčová slova: vzorce – užívání návykových látek – těhotenství – rané mateřství